

Visie op kwaliteit van zorg en ondersteuning

Bijdragen aan kwaliteit van bestaan voor mensen met een beperking

Dit document geeft een visie op goede zorg en ondersteuning die bijdraagt aan de kwaliteit van bestaan voor mensen met een beperking. Het is onderdeel van het Kwaliteitskompas Gehandicaptenzorg, het landelijk kompas voor goede zorg en kwaliteit van bestaan.

In deze visie kiezen we voor de term zorg en ondersteuning. Behandeling is daarin steeds inbegrepen, als een integraal onderdeel van het totale zorgaanbod.

Deze visie geeft richting, schetst hoe we samen bouwen aan een samenleving waarin iedereen kan meedoen en een betekenisvol leven kan leiden en benoemt randvoorwaarden.

Samen werken aan kwaliteit van bestaan, vraagt om meer dan goede afspraken. Het vraagt om luisteren, begrijpen en afstemmen. Steeds opnieuw, in gelijkwaardig contact tussen mensen met een beperking, hun naasten, professionals en organisaties. Die dialoog en dat wederzijdse respect vormen de ondertoon van deze visie.

1 Kwaliteit van bestaan

In dit onderdeel staat de kern van de visie centraal: wat verstaan we onder kwaliteit van bestaan en een betekenisvol leven?

Een betekenisvol leven voor iedereen

Deze visie rust op een mensbeeld dat uitgaat van waardigheid, respect, verbondenheid en eigen regie wanneer mogelijk. Kwaliteit van bestaan is het uitgangspunt.

Iedereen heeft recht op een betekenisvol leven, eigen keuzes en passende zorg en ondersteuning. Ook moet iedereen volwaardig kunnen meedoen in de samenleving, op eigen tempo en naar eigen wensen. Iedereen telt mee, of iemand nu wel of geen beperking heeft. De zorg en ondersteuning van zorgprofessionals kan hier, wanneer nodig, aan bijdragen.

Zorgprofessionals werken samen met het sociale netwerk van de persoon met een beperking om een veilige en inclusieve omgeving te creëren waar mensen zich kunnen ontwikkelen en tot hun recht komen.

Kwaliteit van bestaan is breed

In lijn met het VN-verdrag Handicap, gaat kwaliteit van bestaan over alle levensgebieden: wonen, werken, leren, meedoen, gezondheid, erbij horen, relaties en zelf keuzes maken. We kijken breed naar wat iemand nodig

heeft om een goed leven te hebben en om te gaan met dagelijkse uitdagingen.

In de gehandicaptenzorg werkt men vaak met de acht domeinen uit het model van Schalock en Verdugo: lichamelijk welbevinden, psychisch welbevinden, betekenisvolle contacten en relaties, deelname aan de samenleving, persoonlijke ontwikkeling, materieel welzijn, zelfbepaling, en belangen. Dit model biedt een solide basis voor onze visie op kwaliteit. Ook andere modellen sluiten goed aan bij de brede blik van het VN-verdrag Handicap, bijvoorbeeld het model van Positieve Gezondheid.

Meebewegen met verandering

Wat mensen nodig hebben om hun kwaliteit van bestaan te behouden of te vergroten, verandert voortdurend. Het leven kent lichamelijke, emotionele en sociale uitdagingen die telkens anders zijn. De benodigde zorg en ondersteuning moet daarom aansluiten bij wat iemand nu nodig heeft én voorbereid zijn op veranderingen bij de persoon met een beperking of zijn of haar omgeving in de toekomst. Wat voor vandaag voor iemand goede zorg en ondersteuning is, kan morgen anders zijn. Zorg en ondersteuning is daarmee dynamisch.

Innovatie en nieuwe ideeën, zowel technisch als sociaal, helpen daarbij. Professionals en organisaties kunnen dit realiseren door open te staan voor nieuwe inzichten en samen te blijven leren.

Kwaliteit is geen vaste maatstaf. Het gaat om het vinden van een goede balans tussen wat minimaal nodig, maximaal haalbaar en optimaal wenselijk is. Soms betekent goede zorg dat je iemand stimuleert, bijstuurt of juist begrenst. Goede zorg en ondersteuning ontstaat door samen zorgvuldig af te wegen wat iemand nodig heeft, wat mogelijk en wenselijk is en welke risico's er zijn.

2 Samen werken aan passende zorg en ondersteuning

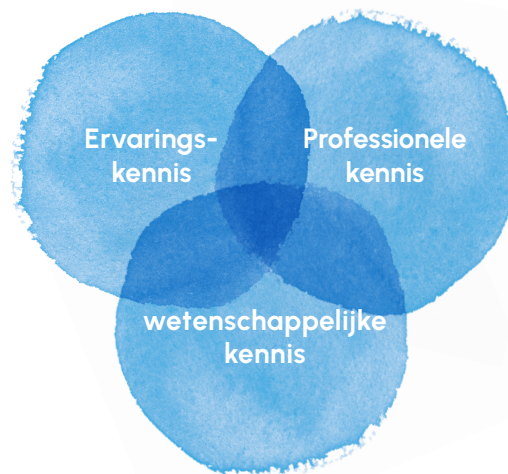
Zorg en ondersteuning is er om de kwaliteit van bestaan van mensen met een beperking mogelijk te maken of te versterken. Soms is zorg en ondersteuning zelfs noodzakelijk om kwaliteit van bestaan überhaupt te kunnen waarborgen. Dit vraagt om inzet en flexibiliteit van mensen zelf én van de samenleving om hen heen. Hoe geven we daar in de praktijk invulling aan?

Samen komen tot passende zorg en ondersteuning

Kwaliteit van bestaan ontstaat in een bredere samenwerking tussen mensen met een beperking, hun netwerk, professionals, organisaties en de samenleving. Vanuit die samenwerking worden drie kennisbronnen benut: de ervaringskennis van mensen met een beperking en hun naasten, de professionele kennis van zorgprofessionals en de wetenschappelijke kennis uit onderzoek. Elke bron heeft een unieke waarde. De kracht zit in het samenspel van hoor- en wederhoor en dialoog. Samen zorgen deze bronnen voor betere keuzes en betere zorg.

De zorg en ondersteuning is persoonsgericht en versterkt de kwaliteit van bestaan. Dit gebeurt in dialoog tussen mensen met een beperking, hun naasten en zorgprofessionals, en sluit zo veel mogelijk aan bij

persoonlijke wensen en behoeften voor een kwalitatief goed leven. Door te luisteren en te leren ontstaat een beeld van de passende zorg voor die persoon, op dat moment en op die plaats. De gemaakte afspraken over de zorg en ondersteuning krijgen een plek in het persoonlijk ondersteuningsplan.

Samen leven, samen leren

Kwaliteit ontstaat door steeds weer in gesprek te gaan over wat belangrijk is, nodig, gewenst en haalbaar in de zorg en ondersteuning. Dit gesprek vindt plaats tussen de personen zelf, het netwerk, professionals, organisaties en andere betrokken partijen.

Met deze visie streven we ernaar dat iedereen zich inzet voor een samenleving waarin iedereen gelijkwaardig is en mee kan doen. Iedereen heeft zorg en ondersteuning nodig, alleen de mate waarin verschilt. De gemeenschappen rond iemand, én de samenleving als geheel, dragen hierin verantwoordelijkheid. Leven met zorg en ondersteuning is dus eigenlijk heel gewoon, maar voor iedereen anders.

Samen verantwoordelijk: vijf perspectieven

Kwaliteit van bestaan voor mensen met een beperking

Mensen met een beperking staan centraal en hebben, waar mogelijk en zoveel als mogelijk, zelf de regie. Waar dat niet kan, helpen de wettelijk vertegenwoordiger, het netwerk en/of professionals, in overleg met de persoon zelf.

Sociaal netwerk

Mensen met een beperking maken deel uit van gemeenschappen van verwanten, vrienden, burens, medebewoners, groepsgenoten, vrijwilligers, collega's en andere mensen in iemands omgeving. Samen met professionals zorgen zij voor een veilige en inclusieve omgeving, waarin iedereen naar eigen wensen en kunnen kan meedoen en een betekenisvol leven leidt.

Professionals

Professionals dragen bij aan het vormgeven van het leven van mensen met een beperking. Ze doen dit samen met de persoon zelf en diens netwerk, vanuit een vraaggerichte en lerende houding. Gedreven door betrokkenheid, respect en de wens om van betekenis te zijn, werken zij vanuit dialoog en kennis en blijven zich ontwikkelen. Professionele standaarden zoals richtlijnen en beroepscodes bieden daarbij richting en houvast.

Zorgorganisaties

Zorgorganisaties werken vanuit een duidelijke eigen visie: gebaseerd op de rechten en de plichten van mensen met een beperking. Ze zorgen voor goede randvoorwaarden voor professionals, met heldere posities en taken voor iedereen die bij de zorg en ondersteuning betrokken is. Zorgorganisaties spelen in op maatschappelijke ontwikkelingen, zoals (technologische) innovaties, de arbeidsmarkt en duurzaamheid. Ze stimuleren domeinoverstijgende samenwerking, een lerende praktijk en innovatie.

Maatschappij

De gehandicaptenzorg werkt aan een inclusieve samenleving waarin nu en in de toekomst iedereen goede zorg en ondersteuning krijgt, en volwaardig kan meedoen en een betekenisvol leven kan leiden. Die samenleving ontstaat als iedereen daaraan bijdraagt: burgers, gemeenschappen, organisaties en overheid. De samenleving staat voor grote uitdagingen. Denk aan een veranderende arbeidsmarkt, technologische ontwikkelingen, inkomensongelijkheid, gezondheidsongelijkheid, toename van multi-problematiek bij de doelgroep, maar ook de kansen en bedreigingen voor duurzaamheid. Een flexibele en toekomstgerichte aanpak helpt om hier effectief mee om te gaan. De gehandicaptenzorg draagt hieraan bij door bewustwording en ontmoeting te stimuleren.

3 Randvoorwaarden om kwaliteit mogelijk te maken

Om deze visie in de praktijk te brengen zijn goede randvoorwaarden noodzakelijk.

- **Wet- en regelgeving**
Goede zorg en ondersteuning voldoet aan actuele wet- en regelgeving, zoals de Wet zorg en dwang (Wzd), de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz) en de Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG). Dit vraagt om regelgeving die aansluit bij de realiteit van het dagelijks leven, en die kan worden aangepast als de praktijk daarom vraagt.
- **Wettelijke vertegenwoordiger**
Iedere persoon met een beperking heeft recht op passende, wettelijke vertegenwoordiging. De vertegenwoordiger neemt zorgbeslissingen samen met de persoon met een beperking als zij dit zelf moeilijk vinden, niet kunnen of niet wensen. De vertegenwoordiger ondersteunt de persoon met een beperking in het nemen van eigen beslissingen.
- **Medezeggenschap**
Cliëntenraden spelen een actieve rol in het bewaken van de kwaliteit van bestaan en het behartigen van de belangen van mensen met een beperking. Mensen met een beperking kunnen op verschillende manieren invloed uitoefenen: individueel én samen. De cliëntenraad is daarbij het middel om wensen en behoeften onder de aandacht te brengen bij de zorgorganisatie. Zo kan de organisatie zorgen voor goede randvoorwaarden voor passende zorg en ondersteuning.
- **Veilige en inclusieve omgeving**
Fysieke, sociale en emotionele veiligheid zijn noodzakelijk voor een goed leven en goede zorg. Een veilige en inclusieve omgeving biedt zowel bescherming als ruimte om te groeien.
- **Kwaliteit van organisaties en professionals**
Professionals spelen een cruciale rol in het realiseren van kwaliteit van bestaan. Dit vraagt om een lerende en reflecterende praktijk met ruimte voor dialoog en kennisdeling. Organisaties zorgen voor een veilig en positief leer- en werkklimaat, duidelijke professionele standaarden, ondersteunende werksystemen, een toekomstbestendig HR-beleid en autonomie en zeggenschap van professionals.
- **Samenhang en coördinatie in zorg en ondersteuning**
Mensen met een beperking hebben vaak te maken met verschillende organisaties en professionals. Een brede samenwerking en een integraal perspectief is noodzakelijk voor kwalitatief goede zorg.

Landelijke Stuurgroep Kwaliteitskompas Gehandicaptenzorg